

Strategic Drivers of Defense Human Capital: An Analytical Perspective from Imam Khamenei in the Context of the Second Step of the Islamic Revolution

Mohammad Amin Aieni

PhD in Management, Instructor, Imam Ali Officers' University, Tehran, Iran.

Mohsen Najafi

PhD in Public Management with a focus on Organizational Behavior, Instructor, Imam Ali (AS) Officers' University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

Email: mohsen.najafi00@gmail.com

Abstract

In order to effectively respond to the increasing complexities of the contemporary security environment and to maintain the requisite readiness against adversaries, the Armed Forces must necessarily plan and reassess the characteristics of their human resources. In this context, defense human capital plays a pivotal role in organizational planning and restructuring. Accordingly, the present study aims to identify the strategic drivers of defense human capital from the perspective outlined in the Second Step of the Islamic Revolution. This research is applied in terms of purpose and exploratory in method, employing a qualitative, grounded-theory approach. The analyzed population consists of the text of the Second Step of the Islamic Revolution, which was systematically examined using grounded-theory methodology, and the conceptual model was extracted using MAXQDA 2020 software. The findings revealed 330 open codes, 78 axial codes, and 45 selective codes. These results were synthesized into a conceptual model of strategic drivers of defense human capital, comprising causal conditions, contextual factors, intervening variables, strategies, and outcomes. This model can serve as a practical guide for military recruitment and selection centers, the educational curriculum of cadets at military universities, the identification and selection of competent personnel across the Armed Forces hierarchy, and the deployment of defense human capital to national defense programs and advanced military studies.

Keywords: Defense human capital, Armed Forces, Second Step of the Islamic Revolution

شناسایی پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی از منظر امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

محمدامین آئینی

دکتری مدیریت، مدرس دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران.

محسن نجفی

دکتری مدیریت دولتی، گرایش رفتار سازمانی، مدرس دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

Email: mohsen.najafi00@gmail.com

چکیده

نیروهای مسلح جهت پاسخ‌گویی مناسب به پیچیدگی‌های روزافزون کنونی و آمادگی لازم جهت مقابله با دشمنان این مرزوبوم به‌ناچار نیازمند برنامه‌ریزی و بازنگری در ویژگی‌های منابع انسانی خود هستند. در این شرایط، سرمایه‌های انسانی دفاعی واژه‌ای آشنا در عرصه سازمانی است که نقش عمده‌ای در بازنگری و برنامه‌ریزی در سازمان‌ها را بر دوش دارد. از همین‌رو هدف تحقیق حاضر شناسایی پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی از منظر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است. تحقیق حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ روش تحقیق اکتشافی، از نوع پژوهش‌های کیفی و مبتنی بر رویکرد داده‌بنیاد است. جامعه آماری نیز شامل متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی است که با استفاده از رویکرد نظام‌مند داده‌بنیاد مورد تجزیه و تحلیل و الگوی مفهومی پژوهش با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ استخراج شد. یافته‌ها بر اساس فرایندهای شناسه‌گذاری باز، محوری و انتخابی حاکی از تعداد ۳۳۰ شناسه باز، ۷۸ شناسه محوری و تعداد ۴۵ شناسه انتخابی است. نتایج نیز در قالب الگوی مفهومی پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی مبتنی بر بیانیه گام دوم با متغیرهای شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها ارائه شده‌اند. نتایج این تحقیق می‌تواند به‌عنوان یک الگوی مناسب، راهنمای مراکز گزینش و استخدام در نیروهای مسلح، محتوای آموزش دانشجویان دانشگاه‌های افسری و همچنین شاخص‌های شناسایی و انتخاب افراد شایسته در سلسله‌مراتب نیروهای مسلح و حتی اعزام سرمایه‌های انسانی دفاعی به دوره‌های دافوس و دکترای دفاع ملی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: سرمایه‌های انسانی دفاعی، نیروهای مسلح، بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

مقدمه

توجه به منابع انسانی و توسعه و توانمندسازی آنکه ارزشمندترین سرمایه سازمانی به‌شمار می‌آید و محور توانایی و دانش‌افزایی در کلاس جهانی است، مؤید این واقعیت است که انسان به‌عنوان شریک تعیین‌کننده و مؤثر در سازمان‌ها، مورد توجه قرار گرفته و توسعه منابع انسانی، موجب توسعه سازمان است (طیبی رهنی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۱۴). سازمان‌های دفاعی کشور که به دلیل اهمیت بالایی که در تأمین امنیت جامعه دارند همچنین با توجه به موقعیت جغرافیای سیاسی کشور، دارای اولویت ویژه‌ای نسبت به سایر سازمان‌ها بوده و همین موقعیت ویژه موجب شده که افزایش اثربخشی و کارایی این سازمان‌ها، به‌طور مؤثر موجب تقویت جایگاه سیاسی ایران در منطقه شود (نهادی و همکاران، ۱۳۹۹). سازمان‌های نیروهای مسلح برای پاسخ‌گویی مناسب به پیچیدگی‌های روزافزون کنونی و آمادگی لازم جهت مقابله با دشمنان این مرزوبوم به‌ناچار نیازمند برنامه‌ریزی و بازنگری برای منابع انسانی خود هستند. علاوه براین، موفقیت در بخش دفاعی نیازمند توجه جدی به سرمایه‌های انسانی است؛ چراکه اساس حرکت این سازمان‌ها و تحقق اهداف آن‌ها منوط به سرمایه‌های انسانی آن‌ها است (عبدی و همکاران، ۱۴۰۰). بسیاری از پژوهش‌ها با تمرکز بر این امر، به دنبال دستیابی به روش‌هایی متناسب برای توسعه و رشد سرمایه‌های انسانی خود هستند در این میان، تمرکز بر روش‌هایی که متناسب با فرهنگ بومی و ارزش‌های اسلامی باشد، اولویت بیشتری برای سازمان‌ها دارد. به همین منظور، مطالعاتی که این موضوع را محقق کنند در اولویت قرار می‌گیرند (پهلوان شریف و ملک‌پور، ۱۳۹۹: ۱۶).

از سوی دیگر، بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی را می‌توان به‌عنوان سند چشم‌انداز دقیق و حکیمانه، مبتنی بر آرمان‌های اسلامی و نقشه راه حرکت آینده انقلاب و نظام اسلامی جهت دستیابی به جامعه اسلامی پیشرو قلمداد نمود (محمدولی و صفراهنگ، ۱۳۹۸). با بررسی دقیق بیانیه گام دوم انقلاب، می‌توان مهم‌ترین پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی را جهت بهره‌گیری و استفاده فرماندهان و کارکنان نیروهای مسلح در سطوح مختلف سلسله‌مراتب شناسایی و استخراج کرد؛ بنابراین، با توجه به آثار غیرقابل‌انکار سرمایه‌های انسانی دفاعی در

عرصه دفاعی و امنیت کشور، همچنین اهمیت بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در معرفی و تبیین پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی و نیز تأکید امام خامنه‌ای، مبنی بر کار تخصصی صاحب‌نظران درباره متن این بیانیه^۱ (گودرزی و همکاران، ۱۳۹۹)، مسئله اصلی تحقیق حاضر این است که شناخت کافی در خصوص مهم‌ترین عوامل شکل‌دهنده یا پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی مبتنی بر اندیشه امام خامنه‌ای، در متن بیانیه گام دوم انقلاب وجود ندارد. به این ترتیب، سؤال اصلی تحقیق به این صورت مطرح می‌شود؛ مهم‌ترین پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی شامل چه عواملی هستند؟ بنابراین، این تحقیق باهدف شناسایی مهم‌ترین پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی از منظر امام خامنه‌ای، در متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به رشته تحریر درآمده است.

۱. مبانی نظری و پیشینه تحقیق

در ادبیات تحقیق، مفهوم پیشران‌ها همان عوامل مؤثر و تقویت‌کننده هستند (نامدار جویی و همکاران، ۱۴۰۰: ۹۳). در تحقیق حاضر نیز منظور از پیشران‌ها، عوامل و مؤلفه‌هایی هستند که تأثیرگذار و تقویت‌کننده سرمایه‌های انسانی در بخش دفاعی- نظامی هستند و ما در پی استخراج این مؤلفه‌ها از متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به عنوان سندی راهبردی و راهنما هستیم. با این پیش‌زمینه به مفهوم سرمایه‌های انسانی می‌پردازیم. در سازمان‌های امروزی، منابع انسانی به عنوان با ارزش‌ترین سرمایه، محور رویکردها و فعالیت‌های سازمانی بوده و در اعتلای اهداف و آرمان‌های سازمان نقش اصلی را ایفا می‌کند (اسکندری و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۰۵)؛ تفاوت اصلی سازمان‌ها را باید در دانایی و نادانی دانست، نقش نیروی انسانی کارآمد، توانا و دانا در تحقق اهداف سازمانی امری غیرقابل انکار است (بابازادگان، ۱۳۹۸: ۳۹۶).

۱. آیت‌الله شب‌زنده‌دار در جلسه درس خارج فقه با اشاره به دیدارشان با رهبر انقلاب، روایتی از آنچه ایشان درباره بیانیه «گام دوم انقلاب» گفته بودند را نقل کرده‌اند: ایشان از قول مقام معظم رهبری فرمودند: «من روی این بیانیه خیلی زحمت کشیدم و بنای بر این ندارم که اگر چیزی نوشتم یا مطلبی می‌گویم از دیگران درخواست کنم که روی آن کار کنند ولی راجع به این (بیانیه)، می‌گویم این کار را نکنند» (به نقل از خبرگزاری مهر، ۹۷/۱۱/۲۰؛ گودرزی و همکاران، ۱۳۹۹).

در حقیقت، عصر حاضر از جهات مختلف با سایر دوره‌ها متفاوت است؛ حرکت از اقتصاد صنعتی به سوی اقتصاد دانش‌محور و کمرنگ شدن سرمایه‌های فیزیکی و مادی و اهمیت یافتن سرمایه‌های غیرمادی همچون سرمایه‌های انسانی، دانشی، فکری و اجتماعی از ویژگی‌های مهم این عصر است (سیمپلیس و ونیسا، ۲۰۱۸). به‌طور واضح مشخص شده که اصلی‌ترین و باارزش‌ترین سرمایه هر سازمان، جامعه و کشور، سرمایه انسانی است و در سطح جهان این سرمایه به‌عنوان مهم‌ترین عامل تولید ارزش و ثروت یک ملت شناخته شده است (اسمان و آدیکا، ۲۰۱۹). عدم اطمینان و پویایی در بازارهای رقابتی، شرکت‌ها را ملزم می‌کند تا در دستیابی به مزایای رقابتی پایدار در رویکردهایی که اتخاذ می‌کنند، تجدید نظر کنند. کلید دستیابی و حفظ یک مزیت رقابتی پایدار در داشتن و توسعه منابع بی‌ظیری است که تقلید از آن‌ها دشوار است. این منابع عمدتاً در سرمایه‌های انسانی شرکت‌ها ظهور می‌یابند که مبتنی بر شایستگی‌های کارکنان شرکت از جمله مهارت‌ها، دانش، تخصص و توانایی‌ها هستند (النارشوبی و البانا، ۲۰۲۰).

اصطلاح سرمایه انسانی مفهوم جدیدی نیست؛ بلکه این اصطلاح برای نخستین بار در دهه ۱۹۶۰ به وسیله شولتز^۱ مطرح شده و بکر^۲ (۱۹۶۴) به‌عنوان مهم‌ترین نویسنده، تئوری سرمایه انسانی را بسط و توسعه داد. نیروی انسانی که نقش اصلی و تعیین‌کننده‌ای در توسعه اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و غیره جوامع دارد؛ از جمله موضوعاتی است که مورد توجه محققان و صاحب‌نظران علوم مدیریت قرار گرفته و از جنبه‌های مختلف به تشریح و تبیین آن پرداخته‌اند. واژه سرمایه انسانی به دانش، مهارت‌ها و توانایی‌هایی اشاره دارد که در یک فرد یا سازمان وجود دارد و شامل جنبه‌های ضمنی و آشکاری است که تقلید از آن‌ها دشوار است؛ به عبارت دیگر سرمایه انسانی بیانگر شایستگی‌ها، دانش و ویژگی‌های اجتماعی و

1. Simplic & Vanessa
2. Usman & Adeyinka
3. Elsharnouby & Elbanna
4. Schultz
5. Becker

شخصیتی لازم برای ایجاد ارزش است (دیاز و فرناندز، ۲۰۱۷). سرمایه انسانی به «دانش، اطلاعات، مهارت‌ها، ایده‌ها و سلامتی افراد اشاره دارد» (رایت، ۲۰۲۰).

اهمیت سرمایه‌های انسانی از دید مقام معظم رهبری^(مدظله‌العالی) نیز مغفول نمانده است تا آنجا که ضمن تأکید مکرر بر نقش منابع انسانی در بیانیه گام دوم انقلاب می‌فرمایند: «نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی، مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور است» و در ادامه عنوان می‌فرمایند: «نکته مهمی که باید آینده‌سازان در نظر داشته باشند، این است که در کشوری زندگی می‌کنند که از نظر ظرفیت‌های طبیعی و انسانی، کم‌نظیر است و بسیاری از این ظرفیت‌ها با غفلت متصدیان تاکنون بی‌استفاده یا کم استفاده مانده است. همت‌های بلند و انگیزه‌های جوان و انقلابی، خواهند توانست آن‌ها را فعال و در پیشرفت مادی و معنوی کشور به معنی واقعی جهش ایجاد کنند. مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است» (بیانیه گام دوم انقلاب، ۱۳۹۷/ ۱۱/۲۲).

با توجه به مبانی نظری مطرح‌شده سؤالی که به ذهن متبادر می‌شود، تفاوت مدیریت سرمایه انسانی با مدیریت منابع انسانی است. آیا مدیریت سرمایه انسانی یک فعالیت کاملاً مجزاست یا اینکه یک جنبه از مدیریت منابع انسانی است؟ به‌زعم ما، تفاوت اساسی بین این دو در این مسئله نهفته است که مدیریت سرمایه انسانی به افراد به دید «دارایی» می‌نگرد، درحالی‌که مدیریت منابع انسانی به افراد به دید «هزینه» نگاه می‌کند. نتیجه مورد اتفاق در این مبحث این است که مفهوم مدیریت سرمایه انسانی، مفهوم مدیریت منابع انسانی را تکمیل و تقویت نموده بدون اینکه جایگزین آن شده باشد (حسین‌نژاد، ۱۳۹۴: ۱۷ و عبدی و همکاران، ۱۴۰۰: ۶). در جدول (۱)، مقایسه تطبیقی از کلیدواژه‌های اصلی تحقیق ارائه شده است.

جدول ۱: مقایسه تطبیقی کلیدواژه‌های اصلی تحقیق

سرمایه انسانی: اگر منابع انسانی سازمان در مسیر اهداف و استراتژی‌های سازمان عمل کنند، آنگاه ما سرمایه انسانی خواهیم داشت و این فرایند را مدیریت سرمایه انسانی تعریف می‌کنیم. مثلاً شرکت توتال هیچ چاه نفتی ندارد ولی صرفاً با استفاده از دانش افراد خود محصولات نفتی تولید می‌کند و به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های نفتی شناخته می‌شود (https://www.bizyar.com).	منابع انسانی: در ابتدا کارکنان بخشی از عوامل تولید سازمان‌ها شناخته می‌شدند و به همین خاطر به آن‌ها نیروی کار گفته می‌شد؛ مفهوم نیروی انسانی از همین تعریف برداشت شده است. بر اساس این مفهوم، نیروی انسانی به‌عنوان بزرگ‌ترین و مهم‌ترین دارایی یک سازمان شناخته می‌شود (https://karan.ir/magazine).
تعریف نیروهای پیشران؛ عوامل و مؤلفه‌هایی که بر پیامدها و روندها و رویدادها اثر دارند و باعث ایجاد تغییر در حوزه مورد مطالعه می‌شوند (نجفی و همکاران، ۱۳۹۹: ۷۲).	تعریف پیشران‌ها؛ پیشران‌ها همان عوامل مؤثر و تقویت‌کننده هستند (نامدار جویی و همکاران، ۱۴۰۰: ۹۳).
شاخص سرمایه انسانی، گزارشی از سوی بانک جهانی است که کشورها را بر پایه توانایی بسیج استعدادهای اقتصادی و تخصصی شهروندان مرتب می‌کند. این شاخص مشخص می‌کند که کمبود بهداشت و آموزش در هر کشور تا چه اندازه به سرمایه هر کشور خسارت می‌زند. این شاخص نخستین بار در اکتبر ۲۰۱۸ منتشر شد و نام ۱۵۷ کشور را در برداشت. این شاخص عددی بین صفر و یک است، به این شکل که هر چه به یک نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده بهره‌برداری بیشتر از استعدادها و ظرفیت‌ها است. این شاخص برای سرمایه‌های انسانی کشور ایران در سال ۲۰۱۸ برابر ۰/۵۹ و رتبه ایران در بین ۱۵۷ کشور ۷۱ است (https://fa.wikipedia.org).	شاخص‌های کلیدی مدیریت منابع انسانی مؤثر بر بهبود عملکرد؛ عسگرزاد نوری و میر موسوی (۱۴۰۰) در پژوهشی جامع، شاخص‌های کلیدی مدیریت منابع انسانی مؤثر بر بهبود عملکرد کارکنان را با استفاده از روش فراتحلیل استخراج کردند، این شاخص‌ها به شرح زیر هستند: متغیرهای رضایت شغلی، تعهد سازمانی، سیستم جبران خدمات، کیفیت زندگی کاری، مبادله رهبر-عضو، عدالت سازمانی، حمایت سازمانی، سیستم ارزیابی عملکرد، فرهنگ سازمانی، خلاقیت و نوآوری، مدیریت مشارکتی، برنامه‌های آموزش و بهسازی، احساس معنی‌دار بودن شغل، توانمندسازی منابع انسانی، امنیت شغلی، جوسازمانی، استقلال کاری، توسعه مسیر شغلی و انگیزش شغلی.
پیشران‌های مدیریت سرمایه انسانی: هر کارمندی نهایت تلاش خود را می‌کند تا از دانش و مهارت خود در راستای ارتقای	پیشران‌های حوزه دفاعی-نظامی: مینایی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود پیشران‌های زیر به‌عنوان

پیشران‌های اصلی در دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران شناسایی نمودند:

۱. ائتلاف دو و چندجانبه منطقه‌ای در دیپلماسی دفاعی؛ ۲. ائتلاف دو و چندجانبه جهانی در دیپلماسی دفاعی؛ ۳. تنش‌زایی و اعتمادسازی در دیپلماسی دفاعی؛ ۴. تعامل سازنده در دیپلماسی دفاعی؛ ۵. همزیستی مسالمت‌آمیز در دیپلماسی دفاعی؛ ۶. همگرایی و امنیت اجتماعی در دیپلماسی دفاعی؛ ۷. تهدید متقابل و مقاومت گرایی در دیپلماسی دفاعی.

نجفی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود مهم‌ترین و کلیدی‌ترین نیروهای پیشران نظامی تأثیرگذار بر قدرت دفاعی ایران را به شرح زیر شناسایی نمودند:

۱. ایجاد فرماندهی مشترک منطقه‌ای در نیروهای مسلح و کیفیت به‌کارگیری نیروها در رزم مرکب و مشترک و هماهنگی و همکاری و همدلی میان نیروهای مسلح؛ ۲. وضعیت معیشتی و کیفیت و سطح زندگی خانواده کارکنان نظامی و روحیه نیروهای نظامی؛ ۳. کیفیت طرح‌های نظامی با تأکید بر اصول استمرار، تحرک، شتاب، توالی و توانایی در کاهش عامل زمان و مسافت (سرعت جابه‌جایی نیروها)؛ ۴. توسعه صنایع موشکی و هوشمندی، دقت و میزان برد موشک‌های بالستیک و قاره‌پیمای کشور و گستردگی استقرار پایگاه‌های موشکی کشور؛ ۵. حضور گسترده نظامی غرب و آمریکا در منطقه و تعداد پایگاه‌های نظامی خارجی پیرامون کشور و روابط نظامی کشورهای منطقه با غرب به‌خصوص آمریکا.

سازمان استفاده کند تا در طول زمان تبدیل به یک منبع استراتژیک شود. بر همین اساس پیشران‌های مدیریت سرمایه انسانی به‌عنوان کاتالیزور عمل می‌کنند. این پیشران‌ها موجب بهره‌وری کارکنان و کل سازمان می‌شوند. این پیشران‌ها به پنج گروه اصلی تقسیم می‌شوند: ۱. مهارت رهبری (خود شامل مهارت‌های ارتباطی، انتقادپذیری، نظارت و سرپرستی و رهبری است)؛ ۲. مشارکت کارکنان (شامل حوزه‌های کلیدی مسئولیت‌پذیری، تعهد، زمان، ارزیابی)؛ ۳. دسترسی به دانش (شامل: دسترسی به اطلاعات، کار تیمی، تسهیم دانش)؛ ۴. بهینه‌سازی نیروی کار (شامل: فرایند کاری، شرایط کاری، پاسخ‌گویی، استخدام، مدیریت عملکرد)؛ ۵. یادگیری (شامل: نوآوری، توسعه شغلی، آموزش، یادگیری).

هر پنج عنوان بیان‌شده پیشران‌های مدیریت سرمایه انسانی هستند که سازمان باید حداکثر تلاش خود را کند تا آن‌ها را در سازمان محقق سازد؛ زیرا تحقق هر شناسه باعث افزایش بهره‌وری کارکنان و در نتیجه کل سازمان می‌شود (<https://sanjeman.com>).

در ادامه به تعدادی از پژوهش‌های انجام‌شده و نزدیک به پژوهش حاضر مورد اشاره قرار می‌گیرد:

نهادی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی اقدام به طراحی الگوی ایجاد سرمایه انسانی در سازمان‌های دفاعی کردند، در این پژوهش با استفاده از رویکرد فراترکیب مطالعات پیشین، ابعاد و مؤلفه‌های مؤثر در ایجاد سرمایه انسانی در سازمان‌های دفاعی، شناسایی کردند. سپس با استفاده از نظرات ۱۷۰ نفر از خبرگان و کارشناسان در این سازمان‌ها، به ارائه یک الگوی منسجم برای ایجاد سرمایه انسانی اقدام نمودند. در نهایت الگوی مورد تأیید متخصصان متشکل از ۲۳ بُعد اصلی و ۱۲۲ مؤلفه طراحی شد.

صفاییان و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با هدف ارائه الگویی برای خط‌مشی‌گذاری در حوزه سرمایه انسانی انجام دادند. این محققان در ابتدا با تحقیق در ادبیات موضوع خط‌مشی‌گذاری سرمایه انسانی و خط‌مشی‌گذاری سرمایه انسانی در سازمان‌های نظامی-امنیتی به شناسایی بیشتر موضوع و دستیابی به پروتکل مناسب جهت مصاحبه پرداختند. در گام بعد با استفاده از استراتژی گراندد تئوری غیر ساختاریافته از ۱۲ نفر از خبرگان واجد شرایط مصاحبه گرفتند. در پایان و با جمع‌بندی شناسه‌گذاری‌ها، نظریه‌ای روایت‌شده که با نگاه سیستمی شامل پنج بُعد اصلی ورودی، فرایند، خروجی، نتایج و ارزیابی دست یافتند و همچنین در ذیل این ابعاد نیز ۱۰ طبقه فرعی شناسایی کردند.

آئینی و موسوی (۱۴۰۰) نیز در مطالعه‌ای با عنوان: «ارائه مدل مفهومی مدیریت جهادی؛ مبتنی بر متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی» و استفاده از رویکرد داده‌بنیاد، تعداد ۳۱۴ شناسه باز، ۶۴ شناسه محوری و ۲۲ شناسه انتخابی از متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی دست یافتند. نتایج این پژوهش در قالب الگویی مفهومی با شش متغیر شامل عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، پدیده محوری، راهبردها و پیامدهای مدیریت جهادی ارائه شده‌اند.

رجب پور و همکاران (۱۴۰۰) در تحقیق خود با عنوان «ارتقای بهره‌وری اساتید دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر رضایتمندی از خدمات دریافتی» به تشریح راهکارهای ارتقای بهره‌وری اساتید دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا بر اساس مدل کانو

در قالب نیازهای اساسی، نیازهای عملکردی، نیازهای انگیزشی، نیازهای بی‌اثر و نیازهای معکوس پرداختند.

اوباجی و جرمیه (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان: «آموزش رهبری در ارتش نیجریه: ارزیابی عملکرد فرماندهان جوخه» از طریق روش تحلیل محتوا بر ایجاد یک دوره آموزشی برای رهبران جوخه و گروهان‌های جوخه به‌منظور از بین بردن شکاف ارتباطی و ایجاد هم‌افزایی تأکید کردند.

چیو و همکاران (۲۰۲۲) پژوهش با عنوان: «بررسی خشونت بر عملکرد سربازان ارتش ایالات متحده در عراق و افغانستان» انجام دادند. این پژوهش که با روش تحلیل رگرسیونی انجام پذیرفته بر اهمیت شناسایی همبستگی‌های روان‌شناختی-رفتاری و عصبی شناختی در میان سربازان منطقه جنگ تأکید می‌کند.

یولیوس (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان: «بهبود عملکرد پرسنل در ستاد فرماندهی ارتش» که به روش توصیفی پیمایشی انجام‌شده بود به این نتیجه رسید شرایط و جوکاری در حرفه‌ای‌تر شدن کارکنان نقش بسزایی دارد.

۲. روش‌شناسی تحقیق

روش پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش پژوهش اکتشافی، از نوع پژوهش‌های کیفی و مبتنی بر رویکرد داده‌بنیاد است. در پژوهش‌های کیفی داده‌ها از منابع متنوع و چندگانه جمع‌آوری می‌شوند. داده‌های کیفی چیزی بیش از بسته‌های منظم و اطلاعات دسته‌بندی‌شده‌ای است که از محیط دریافت می‌شوند و شامل جملات مستقیم از سوی مردم درباره تجربه‌ها، دیدگاه‌ها و دانش آن‌ها است که از طریق اسناد، مشاهدات، مواد دیداری و مصاحبه‌ها است.

از طرفی، در این پژوهش، متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به دلیل جامعیت و اینکه سندی هدایتگر برای عرصه‌های مختلف کشور است به‌عنوان جامعه آماری مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. استخراج مفاهیم، زیر مؤلفه‌ها و مؤلفه‌های اصلی موضوع مورد

بررسی با استفاده از شناسه‌گذاری‌های باز، محوری و انتخابی صورت گرفته و در نهایت پیشران‌های سرمایه انسانی دفاعی نیز با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا نسخه ۲۰۲۰ طراحی و ارائه شده است.

برای اطمینان از روایی تحقیق، محقق از روش بازبینی و شناسه‌گذاری در دو زمان مختلف استفاده کرده است که به دلیل تفاوت اندک در دو مرحله شناسه‌گذاری نتایج مورد تأیید قرار گرفته‌اند. همچنین، برای اطمینان از پایایی فرایند پژوهش، گام به گام فرایند شناسه‌گذاری، تحلیل و سرانجام استخراج پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی با استفاده از رویکرد نظام‌مند داده‌بنیاد صورت گرفته است.

۳. یافته‌ها و تجزیه و تحلیل داده‌ها

بر اساس تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از فرایند شناسه‌گذاری متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با استفاده از رویکرد داده‌بنیاد؛ عوامل علی، مداخله‌گر، زمینه‌ای، پدیده محوری، راهبردها و پیامدهای پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی از منظر بر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی شناسایی شدند. در جدول (۲)، نتایج حاصل از کدگذاری متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مربوط به پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی ارائه شده است.

شرایط علی شناسایی شده: مهم‌ترین شرایط علی محرک (پیشران‌های) سرمایه‌های انسانی دفاعی که در بیانات امام خامنه‌ای، در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مطرح گردیده است شامل مؤلفه‌های احساس مسئولیت دینی و ایمانی با ۹ شناسه باز، دغدغه مجاهدت و دفاع از مظلومان جهان با ۶ شناسه باز، روحیه انقلابی و عمل جهادی با ۲۳ شناسه باز، دغدغه استقلال ملی و مقابله با تهاجم دشمنان با ۱۳ شناسه باز، روحیه عدالت‌خواهی با ۲۸ شناسه باز و دغدغه رسیدن به آرمان‌های انقلاب اسلامی با ۱۲ شناسه باز هستند.

شرایط زمینه‌ای شناسایی شده: مهم‌ترین شرایط زمینه‌ای پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی که در بیانات امام خامنه‌ای، مطرح گردیده است شامل مؤلفه‌های لزوم مشروعیت بیشتر جمهوری اسلامی با ۴ شناسه باز، هدایتگری ولایت‌فقیه با ۱۱ شناسه باز، لزوم مناسبات

مدیریتی خردمندانه و پرتلاش با ۱۲ شناسه باز، لزوم استفاده از ظرفیت‌های نیروی انسانی و جوان با ۷ شناسه باز و لزوم رشد اقتصادی و علمی با ۲۳ شناسه باز هستند.

شرایط مداخله‌گر شناسایی‌شده: مهم‌ترین شرایط مداخله‌گر پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی که در بیانات امام خامنه‌ای، در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مطرح شده است شامل مؤلفه‌های بصیرت سیاسی و اراده ملی با ۱۰ شناسه باز، وجود انسان‌های باایمان و جهادگر با ۱۰ شناسه باز، شعور معنوی و اخلاقی جامعه با ۹ شناسه باز، تهاجم دشمنان انقلاب و ایران با ۲۳ شناسه باز هستند که هر شناسه‌ای از این مؤلفه‌ها نیز به‌نوبه خود دارای زیر مؤلفه‌های مربوط به خود هستند.

راهبردهای شناسایی‌شده: شامل مؤلفه‌های استفاده از ظرفیت‌های مادی و سرمایه‌های انسانی، انقلابی و جوان با ۳۰ شناسه باز، آینده‌نگری و دوری از ناامیدی و ترس با ۱۳ شناسه باز، جهاد علمی و اقتصادی با ۱۲ شناسه باز، صیانت از ارزش‌های انقلابی و ملی و عمل به اخلاق با ۹ شناسه باز و استفاده از عمل جهادی و روحیه انقلابی با ۱۰ شناسه باز هستند که هر شناسه از این مؤلفه‌ها نیز به‌نوبه خود دارای زیر مؤلفه‌های مربوط به خود هستند.

پیامدهای شناسایی‌شده: مهم‌ترین پیامدها شامل مؤلفه‌های دستاوردهای علمی در زمینه‌های مختلف با ۸ شناسه باز، تمدن نوین اسلامی با ۱۸ شناسه باز، قدرتمندی و عزت نظام جمهوری اسلامی ایران با ۲۲ شناسه باز، رشد و پیشرفت‌های مادی و معنوی با ۷ شناسه باز هستند که هر شناسه از این مؤلفه‌ها نیز به‌نوبه خود دارای زیر مؤلفه‌های مربوط به خود هستند.

جدول ۲: نتایج حاصل از کدگذاری متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
شرایط علی (۹)	احساس مسئولیت دینی و ایمانی (۹)	احساس مسئولیت (۳)	احساس مسئولیت بیشتر - احساس وظیفه دینی - حل مشکلات.
	دغدغه مجاهدت و دفاع از مظلومان جهان (۶)	ایمان اسلامی (۶)	قدرت عظیم ایمان - پایبند به اصول - هدایت الهی - الهام مدیریت جهادی از ایمان اسلامی - خودسازی - قدرشناسی خود.
		روحیه ایثار و مجاهدت (۲)	روحیه برادری و ایثار - مجاهدت‌های جوانان.
		دفاع از مظلومان و مستضعفان (۴)	با صراحت و شجاعت در برابر زورگویان - دفاع از مظلومان و مستضعفان - در کنار مظلومان جهان - عدم غفلت از قشرهای نیازمند.
	روحیه انقلابی و عمل جهادی (۲۳)	ویژگی‌های انقلاب (۹)	ویژگی‌های انقلاب؛ دارای انعطاف - تصحیح خطاها، همچون پدیده‌ای زنده، بالاراده - انتقادپذیر - حساسیت مثبت به نقدها - نظام‌سازی - عدم رکود و خاموشی انقلاب - سازگاری جوشش انقلابی، نظم سیاسی و اجتماعی - دوری از افراط - بی‌رحم، خون‌ریز، منفعل و مردود نبودن.
		استفاده از روحیه انقلابی و عمل جهادی (۱۰)	روحیه انقلابی و عمل جهادی - حراست از انقلاب با کارآزمودگی و پُرانگیزی - افزایش چشمگیر خدمت‌رسانی در موضوعات اجتماعی - طی نمودن فاصله‌ها - روحیه انقلابی - جهادهای بزرگ - جهت‌گیری‌های انقلابی و جهادی - شجاعت و حکمت مدیران جهادی - دامنه عمل جهانی و منطقه‌ای - عبور از گردنه‌های دشوار.
			تسلیم‌ناپذیری و پاسداری از انقلاب در مقابل دولت‌های مستکبر به‌عنوان خصوصیتی در ایرانی‌ها - روبه‌رو بودن انقلاب با چالش‌های مستکبران - پا به میدان نهادن انقلاب اسلامی ایران در عین ناباوری جهانیان - عدم انفعال و تجدیدنظر پذیر.

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
روحیه عدالت‌خواهی (۲۸)		تسلیم‌ناپذیری و پاسداری از انقلاب (۴)	عدالت فریضه‌ای بر عهده همه به‌ویژه حاکمان و قدرتمندان- فاصله با عدالت- امید به برای اجرای عدالت- عدم‌کفایت جهت استقرار عدالت- عدالت‌طلبی- مبارزه با بی‌عدالتی- توزیع ناعادلانه خدمات و درآمدهای کشور- تأکید بر توزیع عدالت محور- مبارزه با فساد در راه استقرار عدالت- عدالت در صدر هدف‌های همه پیامبران و جمهوری اسلامی- عدالت کلمه‌ای مقدس در همه زمان‌ها و سرزمین‌ها- تبعیض در توزیع منابع عمومی - عدالت بیشتر در تقسیم امکانات عمومی.
		عدالت‌طلبی (۱۳)	فاصله میان باید‌ها و واقعیت‌ها- فاصله بین آنچه هست و آنچه باید باشد.
		فاصله بین باید‌ها و واقعیت‌ها (۲)	محرومیت بیشتر مردم از نیازهای اولیه- باید به‌طور دائم دغدغه مسئولان رفع محرومیت‌ها و شکاف‌های طبقاتی باشد.
		رفع محرومیت‌ها (۲)	ضربه‌های سخت بی‌بندوباری در طول دوران پهلوی‌ها- عدالت و مبارزه با فساد- اهمیت به چرا و چگونه ماندن- لزوم دستگاهی جهت مبارزه با فساد- فساد اقتصادی و اخلاقی و سیاسی، به‌عنوان توده چرکین- فساد زلزله‌ویرانگر و ضربه زننده به مشروعیت- وخامت فساد، خصوصاً در حکومت جمهوری اسلامی- پیشگیری و مبارزه با قاطعیت از بروز فساد- مبارزه با فساد- کنترل فساد- قابل قبول نبودن فساد.
		لزوم مبارزه با فساد (۱۱)	اهمیت آزادی و استقلال- حکومت‌ها موظف به تأمین استقلال و آزادی- جهاد ملت ایران برای کسب

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
			استقلال و آزادی- استقلال و آزادی ایران اسلامی، خون آورد صدها هزار انسان- استقلال و آزادی ثمر انقلاب- در معرض خطر قرار ندادن استقلال و آزادی- لزوم حراست همه از استقلال و آزادی - عزت ملی- استقلال ملی.
	دغدغه استقلال ملی و مقابله با تهاجم دشمنان (۱۳)	اهمیت آزادی و استقلال (۹)	برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های مقابله با تهاجم- به‌شدت حساس به مرزبندی با دشمنان- نگاه کینه‌ورزانه و بدخواهانه رژیم‌های زورگو به انقلاب- تحلیل‌های سراپا غلط از سوی غفلت زدگان داخلی و کانون‌های فکر و توطئه خارجی.
	دغدغه رسیدن به آرمان‌های انقلاب اسلامی (۱۲)	عملی کردن شعارهای انقلاب (۷)	فطری بودن شعارهای انقلاب- ارزش همیشگی آزادی، معنویت، اخلاق، استقلال، عقلانیت، عدالت، عزت- دفاع ابدی از نظریه نظام انقلابی- مستثنا بودن شعارهای جهانی انقلاب دینی ایران- توجه به شعارهای انقلاب و غفلت نکردن از جریان انقلابی- شعارهای همیشه‌زنده انقلاب اسلامی- اصل ما می‌توانیم.
	دغدغه رسیدن به آرمان‌های انقلاب اسلامی (۱۲)	نزدیک کردن انقلاب به آرمان‌هایش (۵)	عذاب وجدان‌های آرمان‌خواه- آرمان‌های بزرگ- نزدیک کردن انقلاب به آرمان‌های بزرگش- طی شدن فقط قطعه‌ای از مسیر به‌سوی آرمان‌های جمهوری اسلامی- تنها انقلابی بدون خیانت به آرمان‌هایش.
	لزوم مشروعیت بیشتر جمهوری اسلامی (۴)	جمهوری اسلامی نیازمند مشروعیت فراتر (۱)	جمهوری اسلامی نیازمند مشروعیتی فراتر از مشروعیت‌های مرسوم.
نقاط مهمی (۵۸)	لزوم مشروعیت بیشتر جمهوری اسلامی (۴)	جمهوری اسلامی نیازمند مشروعیت فراتر (۱)	نگاه امیدوارانه ملت‌های آزادی‌خواه جهان به انقلاب- همراهی حکومت‌ها.
		دل‌زدگی مردم (۱)	خطاب قرار دادن جوانان - تذکر به جوان‌ها که همه راه‌حل‌ها در داخل کشور- توصیه به علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد،

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
			استقلال و آزادی، عزت ملی و روابط خارجی و مرزبندی با دشمن، سبک زندگی- تأکید بر دادن زمام اداره بخش‌های گوناگون کشور به جوانان- چشم امید به جوان‌ها برای مقابله با ترویج سبک زندگی غربی.
		نگاه امیدوارانه ملت‌های آزادی‌خواه جهان به انقلاب (۲)	تذکر و هشدار مقام ولایت- رهبری تأییدشده- نقش رهبری- اندیشه بزرگ امام خمینی نخستین درخشش انقلاب - امام (ره) با ویژگی‌های برجسته در رأس کشوری- درود بر امتی که آغازگر و تداوم‌دهنده انقلاب است.
	هدایت‌گری ولایت‌فقیه (۱۱)	توصیه مکرر ولایت‌فقیه به جوان‌ها (۵)	عیوب ساختاری و ضعف‌های مدیریتی- نیاز به مناسبات مدیریتی خردمندانه- اصلاح مشکل درونی، تحریم‌ها را کم اثر و حتی بی‌اثر می‌کند- نابسامانی داخلی.
		نقش رهبری (۶)	عملکردهای ضعیف، اقتصاد کشور را از بیرون و درون دچار چالش ساخته.
		ضعف‌های مدیریتی (۴)	تجربه نسل‌های قبلی- دانستن از طریق تجربه خود یا دیگران- آغاز بدون تجربه قبلی- درس گرفتن از تجربه- شناخت درست از گذشته- نداشتن تجربه پیشینی- لزوم شناخت گذشته.
	لزوم مناسبات مدیریتی خردمندانه و پرتلاش (۱۲)	عملکردهای ضعیف (۱)	نسل جوان مؤمن و دانا و پُرانگیزه- رونق روزافزون اعمال و مراسم دینی خصوصاً در جوانان- آغاز جهاد بزرگ به‌وسیله جوانان.
		درس گرفتن از تجربه‌ها (۷)	استفاده اندک از ظرفیت نیروی انسانی.

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
	لزوم استفاده از ظرفیت‌های نیروی انسانی و جوان (۷)	لزوم استفاده از نسل جوان مؤمن (۳)	هزاران جوان مشتاق به اعتکاف و جهاد سازندگی - خصوصیت تسلیم‌ناپذیری ایران و ایرانی به‌ویژه جوانان - مسئولیت‌پذیری جوانان در تمام عرصه‌ها.
		لزوم استفاده از ظرفیت‌های نیروی انسانی (۱)	برکت تحریم - تحریم - پیشرفت علم و فناوری و ایجاد زیرساخت‌های حیاتی و اقتصادی و عمرانی به برکت تحریم -
		جوانان ایرانی (۳)	اقتصاد قوی، عامل مهم سلطه ناپذیری - اقتصاد ضعیف، زمینه‌ساز نفوذ و سلطه و دخالت دشمنان - اقتصاد نقطه کلیدی تعیین‌کننده - اقتصاد هدف نیست، اما وسیله‌ای جهت رسیدن به اهداف - تأکید بر تقویت اقتصاد مستقل - تأثیر شگرف اقتصاد بر زندگی امروز و فردای جامعه - کسب ثروت نه‌تنها جرم نیست مورد تشویق نیز هست - عیوب اقتصاد داخلی - ایرادات اقتصادی باعث مشکلات زندگی مردم - مشکلات اقتصادی - لزوم پیشرفت در بخش تولید و اقتصاد ملی.
	لزوم رشد اقتصادی و علمی (۲۳)	تحریم‌ها (۳)	لزوم شتاب رشد علمی - اهمیت دانش در کسب ثروت، نفوذ و قدرت - عقب بودن از مرزهای دانش - عقب بودن از قله‌های دانش - تلاش جهت رسیدن به قله‌های علمی - عقب‌ماندگی علمی - عقب‌افتادگی در علم و فناوری و سیاست و معنویت و هر فضیلت دیگر - استعداد علم و تحقیق ملت ما بالاتر از متوسط جهان - عقب‌ماندگی ایران قبل از انقلاب.
		مشکلات اقتصادی (۱۱)	لزوم شتاب رشد علمی - اهمیت دانش در کسب ثروت، نفوذ و قدرت - عقب بودن از مرزهای دانش - عقب بودن از قله‌های دانش - تلاش جهت رسیدن به قله‌های علمی - عقب‌ماندگی علمی - عقب‌افتادگی در علم و فناوری و سیاست و معنویت و هر فضیلت دیگر - استعداد علم و تحقیق ملت ما بالاتر از متوسط جهان - عقب‌ماندگی ایران قبل از انقلاب.

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
شرایط مداخله گر (۲۰)			انقلاب ملت ایران، بزرگ‌ترین و مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید- به اوج رسیدن مشارکت مردمی و استکبارستیزی به واسطه انقلاب.
		لزوم شتاب در رشد علمی (۹)	لزوم شتاب رشد علمی - اهمیت دانش در کسب ثروت، نفوذ و قدرت- عقب بودن از مرزهای دانش- عقب بودن از قله‌های دانش- تلاش جهت رسیدن به قله‌های علمی- عقب ماندگی علمی - عقب افتادگی در علم و فناوری و سیاست و معنویت و هر فضیلت دیگر- استعداد علم و تحقیق ملت ما بالاتر از متوسط جهان- عقب ماندگی ایران قبل از انقلاب. انقلاب ملت ایران، بزرگ‌ترین و مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید- به اوج رسیدن مشارکت مردمی و استکبارستیزی به واسطه انقلاب. ارتقاء شگفت‌آور بینش سیاسی آحاد مردم- از انحصار درآوردن تحلیل سیاسی و فهم مسائل بین‌المللی- جاری شدن روشنفکری میان عموم مردم- انگیزه ملت.
	بصیرت سیاسی و اراده ملی (۱۰)	مردمی‌ترین انقلاب عصر جدید (۲)	انقلاب باهمت ملت صورت می‌گیرد- باور «ما می‌توانیم» به همگان- اراده ملی- حماسه‌آفرینی.
		بینش سیاسی آحاد مردم (۴)	اخلاق و معنویت- افزایش چشمگیر معنویت و اخلاق در جامعه- رفتار و منش امام خمینی موجب رواج معنویت و اخلاق- رویکرد دینی و اخلاقی- شعور معنوی و وجدان اخلاقی- فراهم نمودن زمینه برای اخلاق و معنویت در جامعه- ستیز معقول با کانون‌های ضد معنویت و اخلاق- مفهوم معنویت و اخلاق- تهیدستی غرب در بنیان‌های اخلاقی و اعتقادی.
		همت ملت و اراده ملی (۴)	مسابقه در خدمت‌رسانی- حسنه‌ای برای مدیران جهادی و با اخلاص.

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
	شعور معنوی و اخلاقی جامعه (۹)	افزایش معنویت و اخلاق در جامعه (۹)	وظایف سنگین مسئولان در برابر تهاجم ضد معنویت و اخلاق دشمنان- تلاش‌های گونه‌گون دشمنان برای خفه کردن انقلاب اسلامی ایران - عبور از وسوسه‌های سخت- تأثیر فقر و غنا در مادیات و معنویات - آغاز انقلاب و نظام اسلامی از نقطه صفر.
		حسته‌ای برای مدیران جهادی (۲)	انسان‌هایی باایمان و جهادگر - استعانت از خداوند- بر حذر بودن از شیطان حرص و لقمه حرام.
	وجود انسان‌های بالایمان و جهادگر (۱۰)	وظایف سنگین مسئولان (۵)	اصرار به استفاده از دانش- دانش، وسیله عزت و قدرت- شتاب رشد علمی در ایران- جهاد علمی- لزوم عبور از مرزهای دانش- دانایی، توانایی است- پیشرفت علم، همچون یک جهاد- سنگ بنای انقلاب علمی در کشور.
		وجود انسان‌های بالایمان و جهادگر (۳)	تهاجم روزافزون دشمنان با بهره‌گیری از ابزارها رسانه‌ای پیشرفته- تهاجم روزافزون دشمنان به دل‌های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان- مسئولیت همه جامعه در برابر تهاجم- وسوسه مال و مقام و ریاست به‌عنوان یک تهدید- تقابل دوگانه جدید «اسلام و استکبار»؛ پدیده برجسته جهان معاصر.
	جهاد علمی (۸)	جهاد علمی (۸)	تحریف و دروغ‌پردازی از سوی دشمنان انقلاب- استفاده از پول و همه ابزارها برای ضربه به انقلاب- رهنان فکر و عقیده و آگاهی- حقیقت را از دشمن نمی‌توان شنید - نزدیکی دشمنان انقلاب به اجل محتوم خود- زانو زدن در برابر دشمن خطایی نابخشودنی- واکنش ناکام سردمداران ستم به انقلاب- رژیم فاسد طاغوت علیه انقلاب- مشکل غرب،

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
تهاجم دشمنان و انقلاب و ایران (۲۳)	روزافزون تهاجم دشمنان (۵)	دشمنان انقلاب و ایران (۱۰)	جولوگیری از انتقال سلاح‌های ایرانی به نیروهای مقاومت- استفاده از انواع راه و روش‌های گوناگون دشمنان علیه ملت ایران.
			پیشنهادهای دروغ نظام سلطه- حل هیچ مشکلی با آمریکا متصور نیست- <u>مذاکره</u> با آمریکا نتیجه‌ای جز زیان مادی و معنوی ندارد- آمریکا برای مقابله با جمهوری اسلامی، محتاج ائتلاف با ده‌ها دولت - غیرقابل‌اعتماد بودن آمریکا و تعدادی از دولت‌های اروپایی- دولت آمریکا و برخی دیگر از دولت‌های غربی علیه انقلاب- دقت در مرزبندی دولت جمهوری اسلامی با سلطه‌گران- پایمال کردن منافع حیاتی کشورها توسط قدرت‌های انحصارگر.
			دوران استفاده از جوانان دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی- طی مسیر انقلاب با همت، هشیاری، سرعت عمل و ابتکار جوانان- امید به جوان‌ها جهت اجرای سیاست‌ها و قوانین- پیشبرد گام بزرگ دوم انقلاب از سوی جوانان- ورود جوانان به عرصه مدیریت- امید به جوانان مؤمن و پرتلاش- برطرف شدن مشکلات از طریق جوانان مؤمن و پرتلاش- شکستن محاصره تبلیغاتی دشمنان توسط جوانان- جوانان؛ محور تحقق نظام پیشرفته اسلامی.
			بی‌استفاده و یا کم استفاده ماندن ظرفیت‌ها در کشور- فرصت‌های عظیم مادی کشور- فهرست طولانی از فرصت‌های مادی کشور- دست‌نخورده ماندن بسیاری از ظرفیت‌ها- رتبه اول جهان در ظرفیت‌ها دست‌نخورده- بهره‌گیری مدیران از فرصت‌های مادی کشور- طرح‌های زیرساختی، نیرو، معدن، سلامت، کشاورزی و آب- بهره‌گیری مدیران از فرصت‌های مادی کشور در جهت بی‌نیازی و حل مشکلات- تمرکز بر بهره‌برداری از دستاوردهای گذشته.

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
راهبردها/کنش / کنش متقابل (۳۴)	استفاده از ظرفیت‌های ظرفیت‌های مادی و سرمایه‌های انسانی، انقلابی و جوان (۳۰)	استفاده از جوانان (۹)	کم‌نظیر بودن ایران از نظر ظرفیت‌های طبیعی و انسانی - مهم‌ترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی- جمعیت جوان فرصتی برای کشور- منابع انسانی جوان- فرصت‌های نیروی انسانی جوان، مستعد انقلابی.
		بهره‌گیری مدیران از فرصت‌ها و ظرفیت‌های کشور (۹)	سرمایه‌های انسانی جوان زیر بار مسئولیت بروند - سرمایه انسانی تحصیل‌کرده- سرمایه انسانی پیشرفته در علوم و مهندسی- انبوه سرمایه‌های انسانی جوان و انقلابی و آماده تلاش جهادی- جوانان محقق و اندیشمند، ثروت عظیمی برای کشور- عدم قابل‌مقایسه بودن منابع مادی با سرمایه‌های انسانی کشور- انبوه سرمایه‌های انسانی جوان و انقلابی و آماده تلاش جهادی.
	آینده‌نگری و دوری از ناامیدی و ترس (۱۳)	نیروی انسانی مستعد و جوان (۵)	دوری از امید کاذب- دوری از ناامیدی و ترس کاذب- راندن ترس و نومیدی از خود و دیگران- امید صادق و متکی به واقعیت‌های عینی- نترسیدن از تهدیدهای دشمنان - نخستین و ریشه‌ای‌ترین جهاد جوانان، راندن ترس و نومیدی از خود و دیگران- مایوس‌سازی مردم، مسئولان و مدیران از آینده توسط دشمنان.
		استفاده از سرمایه‌های انسانی پیشرفته و انقلابی (۷)	برداشتن گام‌های استوار در آینده- پرورش نهال امید به آینده در خود و دیگران- توجه به نشانه‌های امیدبخش- آینده‌نگری- امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده به‌عنوان کلید اساسی- توصیه امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده.
		دوری از ناامیدی و ترس کاذب (۷)	راه‌حل مشکلات اقتصادی، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی- برنامه‌های اجرایی برای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی- عدم غفلت از راهبرد- بهره‌گیری از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته.

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
		امید و نگاه خوش‌بینانه به آینده (۶)	اصرار به استفاده از دانش- دانش، وسیله عزت و قدرت- شتاب رشد علمی در ایران- جهاد علمی- لزوم عبور از مرزهای دانش- دانایی، توانایی است- پیشرفت علم، همچون یک جهاد- سنگ بنای انقلاب علمی در کشور.
		راهبردها و سیاست‌های اقتصاد مقاومتی (۴)	عقب‌نشینی نکردن از ارزش‌های انقلابی و ملی- تنها انقلابی که توانسته از کرامت و شعارهایش صیانت نماید- بهره‌گیری از نگاه انقلابی.
	جهاد علمی و اقتصادی (۱۲)	جهاد علمی (۸)	ضربت متقابل و محکم- برجسته‌تر شدن ایستادگی در برابر قلدران و زورگویان- در نظر داشتن عزت کشور و ملت در همه حال.
	صیانت از ارزش‌های انقلابی و ملی (۳) انقلابی	صیانت از ارزش‌های انقلابی و ملی (۳) انقلابی	عمل به اخلاق و معنویت- شرایط مساعد برای دین و اخلاق- مصیبت را با شکر همراه کردند.
		نترسیدن و ایستادگی در مقابل دشمنان (۳)	روحیه انقلابی و عمل جهادی- حراست از انقلاب با کارآزمودگی و پُرانگیزی- افزایش چشمگیر خدمت‌رسانی در موضوعات اجتماعی- طی نمودن فاصله‌ها- روحیه انقلابی- جهادهای بزرگ- جهت‌گیری‌های انقلابی و جهادی- شجاعت و حکمت مدیران جهادی- دامنه عمل جهانی و منطقه‌ای- عبور از گردنه‌های دشوار.
		عمل به اخلاق و معنویت (۳)	دستاوردهای علمی- رکوردهای بزرگ با وجود جریان‌های دشمن‌ساز- دستاوردهای دانش و فناوری با وجود تحریم‌های مالی و علمی- ادراک پدیده‌ها و موقعیت‌های نو- هزاران شرکت دانش‌بنیان.

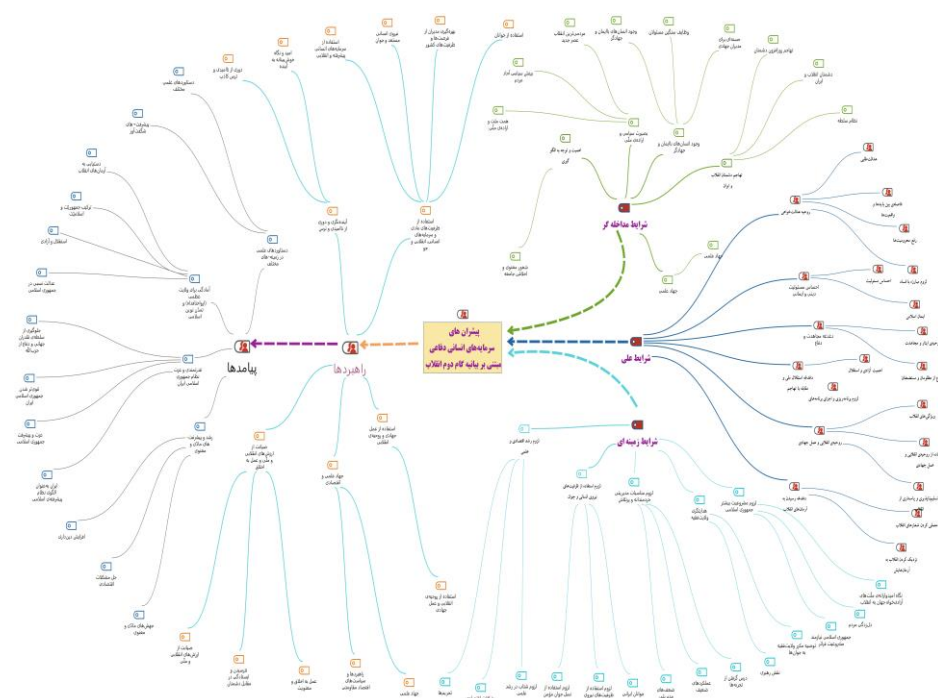
محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
	استفاده از عمل جهادی و روحیه انقلابی (۱۰)	استفاده از روحیه انقلابی و عمل جهادی (۱۰)	افتخارات درخشان - پیشرفت‌های شگفت‌آور - پیشرفت باوجود مشکلات طاقت‌فرسا.
بیانیه‌ها (۴۸)	دستاوردهای علمی در زمینه‌های مختلف (۸)	دستاوردهای علمی مختلف (۵)	موفقیت جمهوری اسلامی در جابه‌جایی خدمت و ثروت از مرکز به همه‌جای کشور - عدالت در تقسیم امکانات عمومی کشور - عدالت نسبی در جمهوری اسلامی - عدالت کامل، در حکومت حضرت ولیعصر (ارواح‌نفاذ) - گام‌های بلندی جمهوری اسلامی در راه عدالت - تشریح کارهای انجام‌شده در خصوص استقرار عدالت - خنثی کردن برنامه‌های دشمنان در مورد پنهان‌سازی عدالت.
		پیشرفت‌های شگفت‌آور (۳)	مردم‌سالاری - ترکیب جمهوریت و اسلامیت در انقلاب - تبدیل جهان دوقطبی به سه‌قطبی توسط انقلاب - تمدن‌سازی - جامعه‌پردازی.
		عدالت نسبی در جمهوری اسلامی (۷)	استقلال و آزادی از جمله ارزش‌های اسلامی‌اند - استقلال و آزادی عطیه الهی - سربلندی ایران و ایرانی - آزادی اجتماعی - تمامیت ارضی.
	آمادگی برای ولایت عظمی (ارواح‌نفاذ)	ترکیب جمهوریت و اسلامیت (۵)	تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای ولایت عظمی (ارواح‌نفاذ) به‌عنوان آرمان‌های انقلاب - کمتر انقلابی توانسته آرمان‌های انقلابی را حفظ نماید.
	و تمدن نوین و اسلامی (۱۸)	استقلال و آزادی (۴)	ساختن ایران به‌عنوان الگوی نظام پیشرفته اسلامی - تحرک جدید نهضت بیداری اسلامی - گسترش حضور قدرتمندانه سیاسی جمهوری اسلامی و بازتاب وسیع آن در سراسر جهان.
		دستیابی به آرمان‌های انقلاب (۲)	نگرش دنیا با تکریم و احترام نسبت به جوانان ایرانی - پیشرفت سریع به‌واسطه انقلاب - بیشتر بودن رویش‌های انقلاب نسبت به ریزش‌ها - عزت و پیشرفت

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
قدرتمندی و عزت نظام جمهوری اسلامی ایران			در لوای مدیریت جهادی- عظمت پیشرفت‌های انقلاب در مقایسه با انقلاب‌های فرانسه، شوروی و هند-تداوم پیشروی انقلاب- بیمناکی دشمن- عزت جمهوری اسلامی.
		ایران به‌عنوان الگوی نظام پیشرفته اسلامی (۳)	قوی‌تر شدن جمهوری اسلامی نسبت به قبل- انقلاب اسلامی، قدرتمند اما مهربان و باگذشت و مظلوم- ثبات، امنیت کشور و پیروزی.
		عزت و پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (۸)	بیدار شدن فرعون‌های زمانه با زلزله انقلاب- جلوگیری از سلطه دوباره قلدان جهانی- حضور ایران در مرزهای صهیونیستی- برچیدن بساط نفوذ نامشروع آمریکا از منطقه غرب آسیا، حمایت از مجاهدان فلسطینی، دفاع از حزب‌الله و مقاومت در سراسر منطقه است- پایان دادن انقلاب به انحطاط تاریخی- شکست سیاست‌های آمریکا در منطقه غرب آسیا- زمین‌گیر شدن همکاران خائن آمریکا در منطقه- اعتراف ناتوانی قدرت‌های انحصارگر در برابر انقلاب.
	(۲۲)	قوی‌تر شدن جمهوری اسلامی ایران (۳)	افزایش دین‌داری باوجود تبلیغات پرحجم دشمنان- رونقی بی‌سابقه مساجد- عدم فاصله از ارزش‌های دینی.
		جلوگیری از سلطه قلدان جهانی و دفاع از حزب‌الله (۸)	حل مشکلات اقتصاد با استفاده از جوانان دانا و مؤمن و مسلط بر دانسته‌های اقتصادی- طهارت اقتصادی شرط مشروعیت.
		افزایش دین‌داری (۳)	ایجاد جهش‌های مادی و معنوی توسط جوانان انقلابی- مطرح کردن دین و دنیا در کنار هم.

محور	شناسه‌های انتخابی	شناسه‌های محوری	شناسه‌های باز
	رشد و پیشرفت‌های مادی و معنوی (۷)	حل مشکلات اقتصادی (۲)	
		جهش‌های مادی و معنوی (۲)	

توضیح: عوامل مداخله‌گر (۶۰)؛ یعنی عوامل مداخله‌گر دارای ۶۰ شناسه باز هستند. تعداد کل کدهای باز: ۳۳۰، تعداد کل زیر مؤلفه‌ها: ۷۸، تعداد کل مؤلفه‌های اصلی: ۴۵. همان‌طور که در جدول (۲)، نتایج حاصل از شناسه‌گذاری متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی (شناسه‌های باز، محوری و انتخابی) مربوط به شناسایی مهم‌ترین پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی از منظر امام خامنه‌ای، در متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی مشخص شده است، در کل یافته‌ها حاکی از تعداد ۳۳۰ شناسه باز، ۷۸ زیر مؤلفه و تعداد ۴۵ مؤلفه در قالب شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها ارائه شده‌اند؛ همچنین در شکل (۱)، نیز به صورت مدل مفهومی با بهره‌گیری از نرم‌افزار مکس کیودا نمایش داده شده است.

شکل ۱: الگوی مفهومی پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی مبتنی بر متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی

۴. مقایسه تطبیقی پژوهش حاضر با تحقیقات انجام شده در این رابطه

در ادامه با توجه به سه جنبه مهم پژوهش از جمله هدف پژوهش، روش پژوهش و نتایج به‌دست‌آمده، اقدام به مقایسه تطبیقی پژوهش حاضر با تحقیقات انجام‌شده در این رابطه می‌پردازیم. هدف این پژوهش، شناسایی پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی از منظر بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی بود. روش پژوهش نیز روش داده‌بنیاد بود و نتایج نیز در قالب عوامل علی؛ شامل مؤلفه‌های روحیه انقلابی و عمل جهادی، احساس مسئولیت دینی و ایمانی، دغدغه استقلال ملی و مقابله با تهاجم دشمنان، دغدغه مجاهدت و دفاع از مظلومان جهان، روحیه عدالت‌خواهی و دغدغه رسیدن به آرمان‌های انقلاب اسلامی، زمینه‌ای؛ شامل مؤلفه‌های لزوم مشروعیت بیشتر جمهوری اسلامی، هدایتگری ولایت‌فقیه، لزوم مناسبات

مدیریتی خردمندانه و پرتلاش، لزوم رشد اقتصادی و علمی و لزوم استفاده از ظرفیت‌های نیروی انسانی و جوان، مداخله‌گر؛ شامل مؤلفه‌های وجود انسان‌های باایمان و جهادگر، بصیرت سیاسی و اراده ملی، جهاد علمی، شعور معنوی و اخلاقی جامعه و تهاجم دشمنان انقلاب و ایران، راهبردها؛ شامل مؤلفه‌های جهاد علمی و اقتصادی، استفاده از ظرفیت‌های مادی و سرمایه‌های انسانی، انقلابی و جوان، آینده‌نگری و دوری از ناامیدی و ترس، صیانت از ارزش‌های انقلابی و ملی و عمل به اخلاق و استفاده از روحیه انقلابی و عمل جهادی و پیامدها؛ شامل مؤلفه‌های آمادگی برای ولایت عظمی و تمدن نوین اسلامی، پیشرفت‌های علمی در عرصه‌های گوناگون، قدرتمندی و عزت نظام جمهوری اسلامی ایران و رشد و پیشرفت‌های مادی و معنوی حاصل‌شده‌اند. خلاصه مقایسه تطبیقی به شرح جدول ذیل ارائه شده است.

جدول ۳: بررسی تطبیقی پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌های انجام‌شده در موضوع تحقیق

محققان	عنوان پژوهش	وجوه اشتراک با پژوهش حاضر	وجوه افتراق با پژوهش حاضر
بوالحسنی و همکاران (۱۴۰۱)	معماری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا	۱. با استفاده از روش تحقیق داده‌بنیاد شرایط، راه‌کارها و پیامدهای معماری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران شناسایی شدند. ۲. تعدادی از یافته‌ها از جمله؛ توجه به آمادگی معنوی، توجه به نیروهای انسانی، دشمن‌شناسی، نگاه بلندمدت و توجه به آینده، داشتن بینش نسبت به تهدیدات.	۱. از نظر هدف؛ معماری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.
محمدی و همکاران (۱۳۹۴)	طراحی و تبیین الگوی توسعه منابع انسانی که در یکی از سازمان‌های تابعه نیروهای مسلح	۱. تعدادی از یافته‌ها از جمله؛ نظام جذب و به‌کارگیری، نظام تربیت و پرورش، انگیزه‌های فردی و ویژگی‌های شخصیتی	۱. از نظر هدف؛ ارایه الگوی توسعه منابع انسانی. ۲. نتایج؛ عوامل سازمانی، عوامل فردی، و عوامل زمینه‌ای

محققان	عنوان پژوهش	وجوه اشتراک با پژوهش حاضر	وجوه افتراق با پژوهش حاضر
شاه‌محمدی و بی‌آزار (۱۴۰۲)	شناسایی مؤلفه‌های نظام سرمایه انسانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	۱. هدف شناسایی مؤلفه‌های نظام سرمایه انسانی ارتش جمهوری اسلامی ایران. ۲. از میان ۵ مؤلفه شناسایی‌شده، تا حدودی مؤلفه‌های «ویژگی‌های فردی»، «اقدامات توسعه سرمایه انسانی» و «توسعه سرمایه انسانی» شبیه مؤلفه‌های پژوهش حاضر هستند.	۱. از نظر روش؛ استفاده از پرسشنامه دلفی فازی ۲. تفاوت در مؤلفه‌های «ویژگی‌های حرفه‌ای» و «توانمندسازهای سازمانی».
صادق و همکاران (۱۳۹۸)	ارائه مدل مفهومی بهره‌وری سرمایه انسانی در نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با استفاده از روش داده‌بنیاد	۱. از نظر روش تحقیق؛ استفاده از روش داده‌بنیاد و نرم‌افزار مکس کیو دی‌ای ۲. شرایط علی و راهبردهای این پژوهش به دلیل تأکید بر جذب و نگهداری سرمایه‌های انسانی و استعدادها، شبیه به مؤلفه راهبردهای تحقیق حاضر هستند.	۱. از نظر هدف؛ تأکید بر بهره‌وری سرمایه‌های انسانی. ۲. عوامل مداخله‌گر، زمینه و پیامدها، به دلیل تمرکز بر بهره‌وری با پژوهش حاضر متفاوت هستند.
نجفی و همکاران (۱۳۹۹)	تبیین مهم‌ترین نیروهای پیشران تأثیرگذار بر قدرت دفاعی ایران در افق زمانی ۱۴۱۰	۱. از نظر هدف؛ شناسایی مهم‌ترین نیروهای پیشران نظامی کلیدی تأثیرگذار بر قدرت دفاعی ایران. ۲. تعداد ۲ نیروی پیشران این تحقیق از جمله؛ کیفیت طرح‌های نظامی و توسعه صنایع موشکی، تا حدودی هم‌راستا با مؤلفه‌های پیشرفت در عرصه‌های گوناگون و جهاد علمی در تحقیق حاضر هستند.	۱. از نظر روش پژوهش؛ آینده‌پژوهی و استفاده از نرم‌افزار میک مک. ۲. معرفی پنج نیروی پیشران کلیدی از جمله؛ ایجاد فرماندهی مشترک منطقه‌ای، وضعیت معیشتی و کیفیت و سطح زندگی خانواده کارکنان نظامی، کیفیت طرح‌های نظامی، توسعه صنایع موشکی و حضور گسترده نظامی غرب و آمریکا در منطقه.

محققان	عنوان پژوهش	وجوه اشتراک با پژوهش حاضر	وجوه افتراق با پژوهش حاضر
عبدی و همکاران (۱۴۰۰)	ارائه مدل مدیریت سرمایه‌های انسانی دفاعی با رویکرد جهادی در پرتو بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی)	۱. از نظر روش تحقیق؛ استفاده از روش داده‌بنیاد ۲. تعدادی زیادی از ابعاد این تحقیق از جمله؛ عزم راسخ مدیریتی، دشمن‌شناسی، آینده‌نگری، استعانت هم‌زمان از دو نیروی علم و ایمان، خودباوری و اعتماد به نفس و اعتماد به کمک الهی، باور به اقتدار درون‌زا، بصیرت، تحرک جهادی و رعایت اصول مدیریت جهادی، مدیریت و سازمان‌دهی بسیجی؛ شبیه مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر هستند.	۱. از نظر هدف؛ ارائه مدل مدیریت سرمایه‌های انسانی دفاعی با رویکرد جهادی ۲. تفاوت تعدادی از ابعاد به‌دست‌آمده از جمله؛ اولویت‌بندی اهداف و برنامه‌ها، مدیریت مشارکتی، حفظ و گسترش وحدت، گفتمان‌سازی.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهاد

هدف پژوهش حاضر، شناسایی مهم‌ترین پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی از منظر امام خامنه‌ای، در متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی بود که جهت رسیدن به این هدف، متن کامل بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی با نگاهی موشکافانه مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت. براساس تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از فرایند شناسه‌گذاری متن بیانیه گام دوم انقلاب با استفاده از رویکرد داده‌بنیاد؛ عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدهای پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی شناسایی شدند. مهم‌ترین شرایط علی پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی که در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی شناسایی شدند که شامل مؤلفه‌های روحیه انقلابی و عمل جهادی، احساس مسئولیت دینی و ایمانی، دغدغه استقلال ملی و مقابله با تهاجم دشمنان، دغدغه مجاهدت و دفاع از مظلومان جهان، روحیه عدالت‌خواهی و دغدغه رسیدن به آرمان‌های انقلاب اسلامی بودند. در مقایسه تطبیقی بین مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر با مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از دیگر تحقیقات در خصوص پیشران‌های مؤثر بر

منابع انسانی و سرمایه‌های انسانی نظامی-دفاعی و غیرنظامی-دفاعی می‌توان موارد زیر را مورد توجه قرار داد: مؤلفه‌های علی شناسایی شده در پژوهش حاضر تا حدود زیادی متناسب با یافته‌های تحقیق عسگرزاد نوری و میر موسوی (۱۴۰۰) که شاخص‌های کلیدی مدیریت منابع انسانی مؤثر بر بهبود عملکرد کارکنان را شناسایی کردند در مؤلفه‌های عدالت سازمانی و استقلال کاری، همگرا هستند. همچنین، در خصوص سرمایه‌های انسانی دفاعی؛ عبدی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی به مؤلفه‌هایی همچون دشمن‌شناسی، استعانت هم‌زمان از دو نیروی علم و ایمان، تحرک جهادی و رعایت اصول مدیریت جهادی دست یافتند متناسب است. مینایی و همکاران (۱۳۹۵) نیز به مؤلفه تهدید متقابل و مقاومت‌گرایی در دیپلماسی دفاعی دست یافتند که متناسب با مؤلفه‌های علی این پژوهش هستند. علاوه بر این، مؤلفه‌های علی این پژوهش با مؤلفه‌های شناسایی شده در تحقیقات؛ پهلوان شریف و کاظمی (۱۳۹۹)، گودرزی و همکاران (۱۳۹۹)، حسین زاده (۱۳۹۹) و زین‌الدینی و محمدی سیاه بومی (۱۳۹۷) هم‌راستا است.

مهم‌ترین شرایط زمینه‌ای پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی که در بیانات امام خامنه‌ای، در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی به آن‌ها دست‌یافتیم که شامل مؤلفه‌های لزوم مشروعیت بیشتر جمهوری اسلامی، هدایتگری ولایت‌فقیه، لزوم مناسبات مدیریتی خردمندانه و پرتلاش، لزوم رشد اقتصادی و علمی و لزوم استفاده از ظرفیت‌های نیروی انسانی و جوان بودند. برای مقایسه تطبیقی بین مؤلفه‌های شناسایی شده تحقیق حاضر با مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از تحقیقات دیگر در مورد پیشران‌های مؤثر بر منابع انسانی و سرمایه‌های انسانی نظامی-دفاعی و غیرنظامی-دفاعی، می‌توان به موارد زیر اشاره کرد؛ مؤلفه‌های زمینه‌ای در پژوهش حاضر تا حدود زیادی متناسب با یافته‌های تحقیق عسگرزاد نوری و میر موسوی (۱۴۰۰) که شاخص‌های کلیدی مدیریت منابع انسانی مؤثر بر بهبود عملکرد کارکنان را شناسایی کردند در مؤلفه‌های توانمندسازی منابع انسانی و برنامه‌های آموزش و بهسازی، متناسب هستند. همچنین، عبدی و همکاران (۱۴۰۰) نیز در پژوهشی در خصوص سرمایه‌های انسانی دفاعی به مؤلفه‌هایی همچون عزم راسخ مدیریتی، آینده‌نگری، استعانت هم‌زمان از دو

نیروی علم و ایمان، دست یافتند که همگرا با مؤلفه‌های زمینه‌ای پژوهش حاضر است. علاوه بر این، مؤلفه‌های زمینه‌ای این پژوهش با مؤلفه‌های اشاره‌شده در تحقیقات؛ موسی زاده و همکاران (۱۳۹۷)، مهدی نژاد نوری و همکاران (۱۳۹۸)، شکاری و حسینی (۱۳۹۹)، آئینی و موسوی (۱۴۰۰) و حسنی نیک و مختاریان پور (۱۳۹۷) هم‌راستا است.

مهم‌ترین شرایط مداخله‌گر پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی که در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی شناسایی شده‌اند شامل مؤلفه‌های وجود انسان‌های با ایمان و جهادگر، بصیرت سیاسی و اراده ملی، جهاد علمی، شعور معنوی و اخلاقی جامعه و تهاجم دشمنان انقلاب و ایران می‌باشند. در مقایسه تطبیقی بین مؤلفه‌های به‌دست‌آمده از تحقیق حاضر با مؤلفه‌های شناسایی شده در دیگر تحقیقات در مورد پیشران‌های مؤثر بر منابع انسانی و سرمایه‌های انسانی نظامی-دفاعی و غیرنظامی-دفاعی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: مؤلفه‌های مداخله‌گر شناسایی شده در پژوهش حاضر تا حدود زیادی با یافته‌های پژوهش عبدی و همکاران (۱۴۰۰) که به مؤلفه‌هایی همچون عزم راسخ مدیریتی، رعایت اصول مدیریت جهادی، حفظ و گسترش وحدت، دشمن‌شناسی، استعانت هم‌زمان از دو نیروی علم و ایمان، دست یافتند، مشابه است. مینایی و همکاران (۱۳۹۵) نیز به مؤلفه‌های همگرایی و امنیت اجتماعی در دیپلماسی دفاعی و تهدید متقابل و مقاومت گرایی در دیپلماسی دفاعی دست یافتند که متناسب با مؤلفه‌های مداخله‌گر این پژوهش هستند. علاوه بر این، مؤلفه‌های مداخله‌گر این پژوهش با مؤلفه‌های شناسایی شده در تحقیقات؛ گودرزی و همکاران (۱۳۹۹)، زین‌الدینی و محمدی سیاه بومی (۱۳۹۷) و حسین زاده (۱۳۹۹) هم‌راستا است.

مهم‌ترین راهبردهای سرمایه‌های انسانی دفاعی در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی که در تحقیق حاضر استخراج گردیده‌اند شامل مؤلفه‌های؛ جهاد علمی و اقتصادی، استفاده از ظرفیت‌های مادی و سرمایه‌های انسانی، انقلابی و جوان، آینده‌نگری و دوری از ناامیدی و ترس، صیانت از ارزش‌های انقلابی و ملی و عمل به اخلاق و استفاده از روحیه انقلابی و عمل جهادی بودند.

این مؤلفه‌ها با مؤلفه‌های مستخرج از تحقیقات؛ گودرزی و همکاران (۱۳۹۹)، مهدی نژاد نوری و همکاران (۱۳۹۸)، پهلوان شریف و کاظمی (۱۳۹۹) و حسین‌زاده (۱۳۹۹) هم‌راستا است و راهبردهای حاصل از تحقیق حاضر را پوشش می‌دهند. نهایتاً، مهم‌ترین پیامدهای سرمایه‌های انسانی دفاعی در متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی شامل مؤلفه‌های؛ آمادگی برای ولایت عظمی و تمدن نوین اسلامی، پیشرفت‌های علمی در عرصه‌های گوناگون، قدرتمندی و عزت نظام جمهوری اسلامی ایران و رشد و پیشرفت‌های مادی و معنوی بودند. این مؤلفه‌ها با مؤلفه‌های مستخرج از تحقیقات؛ جلیلیان (۱۳۹۹)، مهدی نژاد نوری و همکاران (۱۳۹۸)، موسی زاده و همکاران (۱۳۹۷) و گودرزی و همکاران (۱۳۹۹) هم‌راستا است.

در ادامه با توجه به نتایج پژوهش پیشنهادهای کاربردی ارائه می‌شود:

با توجه به مشخص شدن عوامل پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی مستخرج از متن بیانیه گام دوم انقلاب، به فرماندهان ارشد در سازمان‌های نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران پیشنهاد می‌شود؛ مؤلفه‌های مذکور را به‌عنوان شاخص‌های شناسایی، انتخاب و گزینش منابع انسانی متقاضی استخدام در نیروهای مسلح جهت استخدام قرار گیرند؛ به این دلیل که این شاخص‌ها و مؤلفه‌های شناسایی شده چکیده بیانات امام خامنه‌ای (دامت برکاته) و احصا شده از زاویه پیشران‌های سرمایه‌های انسانی دفاعی هستند.

پیشنهاد می‌شود مؤلفه‌های شناسایی شده در مراکز گزینش و استخدام متقاضیان دانشگاه‌های افسری و حتی متقاضیان درجه‌داری و کارمندی، به‌عنوان شاخص‌های بررسی و آزمون مصاحبه‌های استخدامی مورد تأکید و استفاده عملی قرار گیرند. به دلیل چشم‌انداز آینده‌نگر بیانیه گام دوم و همچنین استخراج مؤلفه‌های پژوهش حاضر از این بیانیه راهبردی، بنابراین اهتمام عملی به این شاخص‌ها اثربخشی خود را در میان‌مدت و بلندمدت خود را نشان خواهد داد.

پیشنهاد می‌شود مؤلفه‌های شناسایی شده، در مراکز تربیت و آموزش کارکنان، پادگان‌های آموزشی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران خصوصاً در دانشگاه‌های افسری و مراکز آموزش درجه‌داری نیز مورد استفاده و تأکید فرماندهان و اساتید در جهت پرورش درجه‌داران

و دانشجویان قرار گیرند. به دلیل اهمیت و تأکید امام خامنه‌ای، براین بیانیه، حرکت در این مسیر و اولویت آموزش قرار گرفتن مؤلفه‌های شناسایی شده می‌تواند در تربیت و پرورش سرمایه‌های انسانی دفاعی و جوان که آینده ملی، امنیتی و انقلاب اسلامی در گرو آن‌ها است بسیار مهم و مؤثر باشد.

پیشران‌ها-شاخص‌های شناسایی شده از این قابلیت برخوردارند که به‌عنوان شاخص‌های شناسایی و انتخاب کارکنان ارزشی نیروهای مسلح جهت شرکت و ادامه آموزش در دوره‌های دافوس و دعا مورد تأکید قرار گیرند.

مهم‌ترین پیامدهای سرمایه‌های انسانی دفاعی که در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی شناسایی شدند شامل مؤلفه‌های پیشرفت‌های علمی در زمینه‌های مختلف، آمادگی برای ولایت عظمی و تمدن نوین اسلامی، قدرتمندی و عزت نظام جمهوری اسلامی ایران و رشد و پیشرفت‌های مادی و معنوی بودند؛ بنابراین، به‌منظور رسیدن به پیامدهای مذکور که برای خود کارکنان (سرمایه‌های انسانی)، سازمان‌های نیروهای مسلح و حال و آینده کشور بسیار ارزشمند هستند؛ پیشنهاد می‌شود مسئولین ارشد در سطوح مختلف سلسله‌مراتب سازمان نیروهای مسلح با بازنگری در سرمایه‌های انسانی، پیشرفت‌های علمی در عرصه‌های گوناگون دفاعی را به‌عنوان اولین پیامد این پژوهش مورد طرح‌ریزی و دغدغه خود قرار دهند. چراکه دستیابی به این پیامد خود موجب سایر دستاوردهای دیگر مانند زمینه‌سازی تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای ولایت عظمی، قدرتمندی و عزت نظام جمهوری اسلامی ایران و پیشرفت‌های مادی و معنوی می‌شود.

فهرست منابع

- آئینی، محمدامین؛ موسوی، سید نجم الدین (۱۴۰۰). *ارائه مدل مفهومی مدیریت جهادی: مبتنی بر متن بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی*. مدیریت سرمایه انسانی دفاعی. ۱ (۲). ۹۱-۱۲۴.
- اسکندری، مجتبی؛ سلطانی، محمدرضا؛ حبیبی، حسین (۱۴۰۰). *طراحی الگوی توانمندسازی کارکنان با رویکرد معنوی*. مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی، ۵ (۱۷)، ۲۰۳-۲۲۶.
- بوالحسنی، خسرو؛ کریمی، احمد؛ خلیلی پور، سید علی؛ کاظمی، مهدی (۱۴۰۱). *معماری نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا*. فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال بیستم، شماره ۸۷، ۸۱-۱۰۴.
- پهلوان شریف، محمدامین؛ کاظمی، محمدحسین (۱۳۹۹). *تبیین الگوی شایستگی مدیران جهادی تمدن ساز (مورد مطالعه: شهید قاسم سلیمانی)*. مجله مدیریت اسلامی، شماره ۱۱۳، زمستان ۱۳۹۹. ۱۶۸-۱۴۱.
- حسین زاده، محمد صالح (۱۳۹۹). *اصول و مبانی و مؤلفه های مدیریت جهادی مبتنی بر مکتب شهید سلیمانی*، دومین همایش بین المللی گام دوم انقلاب اسلامی: مکتب شهید سلیمانی؛ الگوی تربیت مدیران جهادی تمدن ساز، تهران.
- حسنی نیک، محمدعلی؛ مختاریان پور، مجید (۱۳۹۷). *عقلانیت مدیریت جهادی*، فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت اسلامی، سال ۲۶، شماره ۴، ۷۹-۱۰۶.
- حسین نژاد، حمید (۱۳۹۴). *مدیریت سرمایه انسانی در صنعت نفت*، ماهنامه علمی-ترویجی اکتشاف و تولید نفت و گاز، شماره ۱۲۱، صص ۲۴-۱۶.
- رجب پور، مجید؛ افشار کاظمی، محمدعلی؛ طلوعی اشلقی، عباس؛ مرادیان، محسن (۱۴۰۱). *ارتقای بهره‌وری اساتید دانشگاه فرماندهی و ستاد ارتش جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر رضایت‌مندی از خدمات دریافتی*. فصلنامه علوم و فنون نظامی، دوره ۱۸، شماره ۵۹.
- زین الدینی، مجید؛ محمدی سیاه بومی، حمیدرضا (۱۳۹۷). *ارائه الگوی مطلوب مدیریت جهادی در انقلاب اسلامی (مورد کاوی رهنمودهای رهبر انقلاب اسلامی)*. فصلنامه علمی- پژوهشی «پژوهشنامه انقلاب اسلامی». سال هشتم: شمار ۲۸، ۴۹-۲۳.
- شاه‌محمدی، محمد، بی‌آزار، احمد (۱۴۰۲). *شناسایی مؤلفه‌های نظام سرمایه انسانی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران*، فصلنامه مدیریت نظامی، سال ۲۳، شماره ۱، ۱۴۸-۱۲۱.

- شکاری، حمیده؛ حسینی، حیدر (۱۳۹۹). بررسی تأثیر مدیریت جهادی بر سایش اجتماعی کارکنان با توجه به نقش میانجی تبادل رهبر پیرو در اداره کل ورزش و جوانان استان یزد. مجله مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، بهار ۱۳۹۹ - شماره ۲۵، ۱۳۷-۱۴۸.
- طیبی رهنی، علی؛ محمدی مقدم، یوسف؛ علیپور درویشی، زهرا (۱۴۰۰). شناسایی و اولویت‌بندی معیارهای شریک راهبردی شدن منابع انسانی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال (به عنوان قطب پدافند غیرعامل کشور). مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی. ۵ (۲۰)، ۱۱۵-۱۴۰.
- صادق، سهراب؛ مطلبی ورکانی، ابوطالب؛ علیپور دروش، زهرا؛ صالحی صدقیانی، جمشید؛ محمدی مقدم، یوسف (۱۳۹۸). ارائه مدل مفهومی بهره‌وری سرمایه انسانی در نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه آموزش علوم دریایی. شماره ۱۶، ۷۳-۵۸.
- عبدی، بهنام؛ ملکی، مجید؛ سالار نژاد، علی اصغر (۱۴۰۰). ارائه مدل مدیریت سرمایه‌های انسانی دفاعی با رویکرد جهادی در پرتو بیانات مقام معظم فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی)، مدیریت سرمایه انسانی دفاعی. ۱ (۲).
- عسگر نژادنوری، باقر؛ میر موسوی، معصومه (۱۴۰۰). فراتحلیل شاخص‌های کلیدی مدیریت منابع انسانی مؤثر بر بهبود عملکرد کارکنان. مطالعات مدیریت بهبود و تحول، ۳۰ (۱۰۱)، ۱۲۵-۱۶۰.
- صفیان، مهدی؛ فرهی، علی؛ حاجی ملامیرزایی، حمید؛ موسوی، سید علی (۱۳۹۸). الگویی برای خط‌مشی‌گذاری سرمایه انسانی. پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، ۱۱ (۱)، ۷۵-۱۰۰.
- گودرزی، غلامرضا؛ حسینی مقدم، صادق؛ نوروزی، رسول؛ سلطانی، رسول. (۱۳۹۹). طراحی و تبیین الگوی نهاد تمدن‌ساز، مبتنی بر تحلیل محتوای بیانیه گام دوم انقلاب. نشریه علمی مدیریت اسلامی، سال ۲۸، شماره ۳، ۷۷-۴۵.
- موسی‌زاده، زهره؛ کشاورز، سوسن؛ مقدم، فرشته (۱۳۹۷). کاربست مؤلفه‌های مدیریت جهادی در سازمان‌های آموزشی. دو فصلنامه علمی-ترویجی علوم تربیتی از دیدگاه اسلام، سال ششم. شماره ۱۱. ۵-۲۷.

- مهدی نژاد نوری، محمد؛ عابدینی، داود؛ رمضان، مجید؛ ساوری، عسگر (۱۳۹۸). *الگوی راهبردی اقتدار ملی بر پایه علم با تأکید بر مدیریت جهادی*. فصلنامه امنیت ملی. سال نهم، شماره ۱۰۷، ۳۱-۱۳۶.
- محمدولی، مجید؛ صفراهنک، رسول (۱۳۹۸). *بازسازی معماری سازمان ناجا بر اساس بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی*. فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا، سال چهارم، شماره چهاردهم-۹۱-۶۱.
- محمدی، ابوالفضل؛ فرهی، علی؛ سلطانی، محمدرضا؛ تاروردی پور، خدایار (۱۳۹۴). *طراحی و تبیین الگوی توسعه منابع انسانی که در یکی از سازمان‌های تابعه نیروهای مسلح*. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی، سال هفتم، شماره یک، ۲۱۲-۱۸۷.
- میرین بابازادگان، سید مهدی (۱۳۹۸). *تدوین الگو راهبردی توانمندسازی نیروی انسانی با رویکرد معادلات ساختاری (مطالعه موردی: سازمان گردشگری استان تهران)*. مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی. ۳ (۱۱)، ۳۹۶-۴۱۸.
- مینایی، حسین؛ حاجیانی، ابراهیم؛ دهقان، حسین؛ جعفرزاده پور، فروزنده (۱۳۹۵). *تعیین پیشران‌های اصلی دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی*. آینده‌پژوهی دفاعی، ۱ (۱)، ۷-۲۶.
- موسی زاده، زهره؛ مریم عدلی (۱۳۸۸). *معیارهای انتخاب و انتصاب مدیران با رویکرد شایسته‌گزینی در نهج‌البلاغه*. اندیشه مدیریت، سال سوم، ش ۱: ۱۳۲-۱۰۳.
- نامدار جویمی، احسان؛ روشن، سید علیقلی؛ یعقوبی، نورمحمد؛ اورعی یزدانی، بدرالدین (۱۴۰۰). *پیشران‌های توسعه التزام سرمایه انسانی در سازمان‌های دولتی برگرفته از قرآن و عترت با کاربست عقل و اجماع بر اساس تحلیل مضمون*. چشم‌انداز مدیریت دولتی، ۱۲ (۴)، ۹۰-۱۰۳.
- نجفی، سجاد؛ یزدان‌پناه درو، کیومرث؛ پیشگاهی فرد، زهرا؛ بدیعی ازنده‌ای، مرجان (۱۳۹۹). *تبیین مهم‌ترین نیروهای پیشران تأثیرگذار بر قدرت دفاعی ایران در افق زمانی ۱۴۱۰*. آینده‌پژوهی دفاعی، ۵ (۱۶)، ۸۷-۶۳.
- نهادی، هادی؛ پورصادق، ناصر؛ حمیدی، ناصر؛ محرابی، جواد (۱۳۹۹). *طراحی الگوی ایجاد سرمایه انسانی در سازمان‌های دفاعی*. راهبرد دفاعی. ۱۸ (۲)، ۹۹-۱۳۲.

References

- Becker, G. S. (2002). The age of human capital. Education in the Twenty- First Century. Retrieved from the World Wide Web <http://economics.dlut.edu.cn/uploadfiles/20081106200614853.pdf> accessed 11 August 2010.
- Chiu, C., Gnall, K., Pless Kaiser, A., Taft, C. T., Franz, M. R., Lee, L. O., & Vasterling, J. J. (2022). Neurocognitive performance predicts future partner violence among U.S. Iraq- and Afghanistan-deployed army soldiers and veterans. *Psychology of Violence*, 12(3), 160-169.
- Diaz-Fernandez, M., Pasamar-Reyes, S. Valle-Cabrer, R. (2017). Human capital and human resource management to achieve ambidextrous learning: A structural perspective, *Business Research Quarterly*, 20, 63-77.
- Mashavira, N. Chipunza, C. & Dzansi, D.Y. (2019). Managerial interpersonal competencies and the performance of family- and non-family-owned small and medium-sized enterprises in Zimbabwe and South Africa. *SA Journal of Human Resource Management/SA Tydskrif vir Menslikehulpbronbestuur*, 17(0), a1130. <https://doi.org/10.4102/sajhrm.v17i0.1130>
- Ogbaji, J. O., & Jeremiah, J. (2022). Leadership Training in the Nigerian Army: An Assessment of the Performance of Platoon Commanders. *KIU Journal of Social Sciences*, 8(1), 141-147.
- Simplice A. Asongu, Vanessa S. Tchamyou (2018). Human Capital, Knowledge Creation, Knowledge Diffusion, Institutions and Economic Incentives: South Korea versus Africa, *Journal of the Academy of Social Sciences* · March 2119 DOI:10.1080/21582041.2018.1457170.
- Velu, Liridon. Manxhari, Mimoza. (2017). THE IMPACT OF MANAGERIAL COMPETENCIES ON BUSINESS PERFORMANCE: SME's IN KOSOVO. *Vadyba Journal of Management* 2017, №1 (30) ISSN 1648-7974.
- Yulius, Y. (2021). IMPROVING PERSONNEL PERFORMANCE AT BANDUNG STAFF AND ARMY COMMAND SCHOOL (SESKOAD). *Journal of Accounting and Finance Management*, 2(2), 60-65.
- Wright, Patrick M. (2020). Human Resource Management Review. *Human Resource Management Review* journal homepage: www.elsevier.com/locate/hrmr. <https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2020.100781>.